WIKIPEDIA

Lengua ladina

Quel articul chì l'è scrivüü in Lumbard ucidental, cun l'urtugrafia ünificada.

El **Ladin** (nom nativ: *Ladin*; ciamaa *Ladino* in Talian e *Ladinisch* in tudesch) l'è una lengua Reto-rumanza parlada int i Dulumit intra el Trentin/Südtirol e el Venet, cioè int la Ladinia. El ladin l'è un parent strec del rumanc e del furlan. Inscí de scunfund no el ladin cunt el ladin giüdeo-spagnö (che l'è una lengua rumanza derivada de spagnö, lengua ebraica, türch, e grech), se parla de suent de Ladin dolomitan o Ladin standard.

El ladin l'è parlaa int i cumün de:

- Pruincia de Bulzan:
  - Urtisèj (Ladin: *Urtijëi*, Tudesch: *St. Ulrich*, Italian: *Ortisei*)
  - Santa Cristina de Gardena (Ladin: *Santa Cristina Gherdëina*, Tudesch: *St. Christina in Gröden*, Talian: *Santa Cristina di Val Gardena*)
  - Selva (Ladin: *Sëlva*, Tudesch: *Wolkenstein*, Italian: *Selva di Val Gardena*)
  - La Val (Ladin: *La Val*, Tudesch: *Wengen*, Italian: *La Valle*)
  - Marèb (Ladin: *Mareo*, Tudesch: *Enneberg*, Italian: *Marebbe*), cunt:
    - Sant Vigili (Ladin: *Al Plan*, Tudesch: *St. Vigil*, Italian: *San Vigilio*)
    - La Piv (Ladin: *La Pli*, Tudesch: *Enneberg Pfarre*, Italian: *La Pieve di Mareo*)
  - San Martin de la Tur (Ladin: *San Martin de Tor*, Tudesch: *Sankt Martin in Thurn*, Italian: *San Martino in Badia*)
  - Badía (Ladin: *Badia*, Tudesch: *Abtei*, Italian: Badia), cunt:
    - San Cassian (Ladin: *San Ćiascian*, Tudesch: *St. Kassian*, Italian: *San Cassiano*)
    - La Vila (Ladin: *La Ila*, Tudesch: *Stern*, Italian: *Villa di Badia*)
    - Pedrac (Ladin: *Pedraces*, Tudesch: *Pedratsches*, Italian: *Pedraces*)
  - Curvara (Ladin: *Corvara*, Tudesch: *Kurfar*, Italian: *Corvara*)
  - Còlfusch (Ladin: *Colfosch*, Tudesch: *Kolfuschg*, Italian: *Colfosco*)
- Pruincia de Trent (Val di Fassa):
  - Canazej (Ladin: *Cianacei*)
  - Campitell de Fassa (Ladin: *Ciampedèl*)
  - Mazin (Ladin: *Mazin*)
  - Puza de Fassa (Ladin: *Poza*)
  - Vigh de Fassa (Ladin: *Vich*)
  - Suraga (Ladin: *Soraga/Sorega*)
  - Muena (Ladin: *Moena*)

- Pruincia de Belün:
  - Val Livinalungh (Ladin: *Fodom*, Tudesch: *Buchenstein*)
  - Curtina d'Ampess (Ladin: *Anpëz*, Tudesch: *Petsch-Hayden*)

El ladin de la Val di Fassa (Ladin: Val de Fascia) l'è divis in düü ram: el "Cazét" che l'è parlaa in de la part nord de la val, e el "Brach" che l'è parlaa in de la part sud. I diferens j'hinn principalment funulogich. Presempi, in Cazét "aqua" l'è "ega" menter in Brach l'è "aga".
El ladin l'è ricunussüü uficialment dal guveren italian, ma dumà per i parlant ch'i stan in delTrentino/Ades Vòlt, e non per quej ch'i stan in Venet.

Di parlad che gh'han di inflüenz ladinn se tröven anca in de la Val de Nun e in de la Val de Sul.

El Pader Noster in Ladin Dolomitan

Pere nost, che t'ies n cel, (*Pader noster, che te seet in ciel*)
sibe santificá ti inuem, (che 'l sia santificaa el tò nom)
vënie ti rëni, (*che 'l vegna el tò regn*)
sibe fata ti ulentà, (*che la sia fada la tua vuluntà*)
coche n ciel nsci n tiëra. (*cume in ciel inscì in tera*)
Da-nes ncuei nosc pan d'unidi,(*dan incö el noster pan de tücc dì*)
y lasce-nes dò nosc debit, (*e perdunun i noster debet*)
coche nëus lascion a nosc debitëures. (*cume nüm je perdunum aj noster debitur*)
Y non nes mené tla tentazion, (*e menun minga in de la tentaziun*)
ma libre-nes del mel, amen. (*ma liberun del mal, amen*)
(font:[1] (http://www.christusrex.org/www1/pater/JPN-ladin.html))

Vus curelaa

- Lenguv returumanegh
  - Lengua rumancia
  - Lengua furlana
- Ladinia
- Ladin dulumitan

Ligam de föra

- El sit del SPELL (http://www.spell-termles.ladinia.net/)
  - Una gramatega del Ladin (http://www.spell-termles.ladinia.net/documents/gramatica_LS_2001.pdf)
- Una panuramega di parlad ladinn (http://www.dolomitimountains.com/ladino.html)
- Pröva de Wikipedia in Ladin dulumitan (https://incubator.wikimedia.org/wiki/Wp/lld)
- Sit sura i Ladin e 'l sò teritori (http://www.vejin.com/)
- Istitüü Cultüral Ladin e Müsee Ladin de Fassa (http://www.istladin.net/)
- Lengua ladina e variant (http://www.vejin.com/language.html#formazione)
- Ladinienatlas ALD-I (http://www.dialectometry.com/)
- Sprachatlas des Dolomitenladinischen und angrenzender Dialekte (http://ald.sbg.ac.at/ald/ald-i/)

Utegnüü da "https://lmo.wikipedia.org/w/index.php?title=Lengua_ladina&oldid=835517"

Quela pagina chì l'è stada mudifegada l'ültima völta del 11 Mrz 2013, a 13:13.

El test l'è dispunibil suta licenza Creative Commons Atribüzion-Divid a l'istessa manera; pölvess ch'i ghe sien anca di alter cundizión. Varda i cundizión d'usagg per i detali.